

לזכרו של יאן גנוסר

ישיבת סנט 26.12.2021

פרופסור אמריטוס יאן גנוסר נפטר לפני למעלה משנה, בשנתו ולאחר מחלה קצרה. בן 95 היה במותו, נחזור בהמשך לסיפור הגיל.

יאן היה ממקימי הפקולטה לפיסיקה עוד כששכנה בקמפוס הישן בהדר, לפני שעלו לנווה שאנן, וכאשר הובילו אותה הפיזיקאים המפורסמים נתן רוזן, דייוויד בוהם, וקורט סיטה.

מייחסים לו, לא מעט, את קביעת הסטנדרטים הראשוניים למחקר והוראה בפקולטה.

יאן היה ניצול שואה וציוני מגיל צעיר.

הוא היה צריך להוריד את גילו האמיתי כדי להתקבל ללימודים בבריטניה, וכך עד יום מותו גילו במסמכים היה ארבע שנים פחות מן הגיל האמיתי.

כאשר וותיקי הפקולטה היו מתווכחים על מי הבוגר ביניהם, יאן היה מחייך בשקט.

יאן השלים את לימודי הדוקטורט באוניברסיטת לידס ב 1953.

לאחר מכן עבר לברימינגהם שם פגש את ג'וסי אשתו לעתיד.

הם הגיעו לישראל ב 1955 וב 1956 הצטרף יאן לסגל הפקולטה לפיסיקה בטכניון.

יאן עבר את כל שלבי הקידום בפקולטה ממרצה ועד פרופסור מן המניין ואמריטוס.

הוא תמיד הרגיש בר מזל על עבודתו, ועל העניין הרב שבה.

יאן חקר פיסיקה של מצב מוצק, במגוון רחב של חומרים ושל שיטות נסיוניות.

הוא חקר תכונות אלסטיות במתכות, אפקטים פוטואלקטרים במוליכים למחצה, תהודה גרעינית ותהודה מגנטית אלקטרונית (MRI), מעברי פאזה מגנטים, ותכונות של מוליכי על בטמפרטורות גבוהות (ESR).

מתוצאותיו הבולטות ניתן לציין מדידה של מעברי פאזה בטנטלום סלניד (Tantalum Selenide), מעבר סיבוב-ספין (spin rotation) בקובלט, וחקר אורתופריט עם ארביום (Erbium orthoferrite).

סביב פרישתו פיתח גם מכשיר מיוחד לדילטומטריה - שינוי מימדים כתוצאה משינוי טמפרטורה - עם רגישות גבוהה במיוחד.

ההשכלה הרחבה שלו בפיסיקה ובכימיה שימשה אותו לאורך כל הדרך במחקריו אלה.

לג'וסי ויאן נולדו ארבעה ילדים מיקי, דני, אן, ודייוויד, שלושה מהם בוגרי טכניון.

ג'וסי נפטרה באוגוסט האחרון, והילדים נמצאים איתנו היום.

למדתי שהיום 26.12 הוא גם יום ההולדת של מיקי - מזל טוב.

צאצאיהם של יאן וג'וסי מונים היום מעבר לארבעת ילדיהם גם 9 נכדים ונין.

כמו רבים מן הגוורדיה הוותיקה של הפקולטה בחרו יאן וג'וסי לגור בשיכון הטכניון.
אם ראיתם את הכתבה מלפני כמה שבועות במוסף הארץ על הקהילה הייחודית והבינלאומית שגרה שם, אתם מבינים איך גדלו שם ילדיו של יאן, ומדוע הרגישו גאוה עילאית כילדים של הטכניון.

כאשר הגעתי אני לטכניון יאן כבר היה בין הפנסיונרים הוותיקים.
ובכל זאת לאורך השנים היה מגיע כמעט מדי יום לפקולטה, והייתי פוגש אותו במסדרון ובקפיטריה.
כדיקן נכנס הייתי מודאג מכמות הספרים והניירות המאובקים שהיה יושב ביניהם במשרדו.
כשהצעתי לו עזרה בפינוי המשרד מחומר מיותר, מתוך דאגה לבריאותו, הוא אמר לי שאין שום דבר מיותר במשרד - הנחתי לו כמובן.

יאן נחשב בין עמיתיו לאינטלקטואל אמיתי, איש ספר ודעת ורחב אופקים.
הוא התעניין לא רק בפיסיקה אלא בתחומים רבים אחרים, כגון היסטוריה.
שנים רבות הוביל את וועדת הספרייה הפקולטית.
הוא הדריך מספר משתלמים לתארים מתקדמים וביניהם נושאי מישרות אקדמיות בארץ.
גם למעלה משלושים שנה לאחר שפרש, ישנם עדיין בפקולטה חוקרים שכתבו איתו מאמרים כגון פרופסורים אמריטוס ברטינה פישר וגד קורן, והפרופסורים עמית קרן ועמית קניגל.
ברטינה פרסמה עם יאן עשרות מאמרים, האחרון שביניהם ב-2016.

על כל עמיתיו תמיד השרה יאן את סקרנותו הטבעית ותרם מהשכלתו והבנתו העמוקה בפיזיקה.
תלמידו פרופסור אלכס גורדון אמר על יאן, שהוא שייך לזן הנדיר של אנשים שעושים את העולם יותר טוב.
שותפו למחקר שנים רבות מקנדה פרופסור מיכאל שטייניץ כתב עליו שהיה לו למנטור ולחבר.
חברו לפקולטה קלמן אלטמן כתב עליו כשנפטר שהוא עבד בשלווה ומת בשלווה.

יהי זכרו ברוך

פרופ' אהוד בכר, דיקן הפקולטה לפיזיקה